

עו"ד גיל נבל

הכרת ה-INCOTERMS 2000 אינה מספיקה דייה

תפיסות שגויות ביחס לאינקוטרמס הן נפוצות ביותר:
א. לעתים תדירות חושבים בטעות, כי האינקוטרמס
עוסקים בחוזה ההובלה, ולא היא - הם עוסקים
בחוזה המכר.

ב. לעתים חושבים בטעות, שהאינקוטרמס עוסקים
בכלל חובות הצדדים, במסגרת חוזה המכר - דבר
שאינו נכון.

וכך, שאלת העברת הבעלות בטובין אינה נידונה כלל
באמצעות ה-INCOTERMS 2000. באומרנו: "בעלות
בטובין", אנו מתכוונים, למשל, למקרה המבחן הבא:
נושה של המוכר, שמכר לנו טובין, מבקש לעקל את
הטובין שקנינו ושכבר נמצא ברשותנו, בשל חוב של
המוכר לו. ברור כי אם הבעלות הטובין עברה אלינו,
הנושה לא יוכל לעקל את הטובין. לשאלת הבעלות יש
חשיבות עצומה בכל המקרים של התנגשות זכויות בין
נושים שונים, כינוסים, פירוקים, ועוד.

שאלת העברת בעלות בטובין מוסדרת בחוק המכר,
התשכ"ח-1968 [להלן - "החוק"]. זהו חוק ישראלי
פנימי, שאינו דן דווקא בעסקאות מכר של טובין בין-
לאומי, וסעיף 33 לחוק קובע, כי: "הבעלות לממכר
עוברת לקונה במסירתו, אם לא הסכימו הצדדים
על מועד אחר או על דרך אחרת להעברת הבעלות".
ברירת המחדל היא, אם כן, שהבעלות עוברת במסירת
הטובין לקונה.

עם זאת, החוק אינו שולל אפשרות של הקדמת
הקניית הבעלות בטובין לפני מסירתם הפיזית. וכך
כותב אחד מן המלומדים בעניין זה (איל זמיר,
פירוש לחוקי החוזים, חוק המכר, ירושלים תשמ"ז):
"מסירת הממכר אינה תנאי להעברת הבעלות בו, ואין
מניעה שהצדדים יסכימו על הקדמת ההקניה למסירה.
ההקדמה של ההקניה מעניקה לקונה יתרונות אחדים,
שהמרכזיים בהם הם הבטחת השקעתו והאפשרות
להעביר את זכויותיו לאנשים אחרים. ... קונה שרכש
את הבעלות בממכר (כמו, למשל, בקבלת מסמכי
בעלות, יכול לעשות בו עסקאות ולהעבירו הלאה,

ציבור העוסקים בסחר בין-לאומי מודע וחיוב להיות
מודע לכללי הסחר - INCOTERMS 2000 של לשכת
המסחר הבין-לאומית. כללים אלה מסדירים היבטים
משמעותיים בעסקאות מכר של טובין.

העניינים העיקריים, שמסדירים INCOTERMS 2000,
הם הפרטים הנוגעים לחבות המוכר למסירת הטובין
ולחלוקת הסיכונים שבין הצדדים לעסקה. בהקדמה
ל-INCOTERMS 2000 נאמר, בתרגום שלנו, כי הם
דנים במספר חובות ברורות המוטלות על הצדדים, כגון
חובתו של המוכר להעמיד את הטובין לרשות הקונה,
או להעביר אותם למוביל, או למסור אותם לקונה
במקום היעד, וכן דנים בחלוקת הסיכונים בין הצדדים.
האינקוטרמס גם מטפלים בחובות הצדדים, בכל הנוגע
לטיפול בענייני רשויות המכס ביבוא וביצוא, באריות
טובין, בחובתו של המוכר לקבל את הטובין ועוד.

סוגיה, הקשורה מידית לחלוקת הסיכונים בין הצדדים,
היא התרחשותו של נזק לטובין במהלך ההובלה. עולה
השאלה: האם המוכר, בעצם העברת הטובין למוביל,
מילא את חובתו כלפי הקונה, ומכאן ואילך הקונה
יצטרך להתדיין עם המוביל בנוגע לנזק, או שכל עוד
לא נמסרו הטובין לקונה, המוסר יישא בסיכון? שאלה
זאת תוכרע, בהתאם לתנאי המכר הספציפי שבו
השתמשו הצדדים.

עם זאת, קיימים היבטים משמעותיים שאינם נידונים
במסגרת האינקוטרמס. בהקדמה לעיל נאמר, כי שתי

עולה השאלה: האם המוכר,
בעצם העברת הטובין למוביל,
מילא את חובתו כלפי הקונה,
ומכאן ואילך הקונה יצטרך
להתדיין עם המוביל בנוגע
לנזק, או שכל עוד לא נמסרו
הטובין לקונה, המוסר יישא
בסיכון?

להגשים את המטרה של יצירת דין בין-לאומי אחיד בנושא הסדרת זכויותיהם וחובותיהם של מוכרים ושל קונים בעסקאות מכר בין-לאומיות, ויש לה חשיבות עצומה בסחר הבין-לאומי. אולם, האמנה אינה דנה כלל בסוגיית העברת הבעלות: סעיף 214) לאמנה קובע, כי אמנה זו אינה דנה, במיוחד, בנושאים שלהלן, אלא אם כן נקבע בה במפורש אחרת: "...השפעה העשויה להיות לחוזה על זכות הקניין בטובין שנמכרו".

כמקובל, למשל, בסחר הבינלאומי. שיקול אחר אשר עשוי להניע את הצדדים להקדים את העברת הבעלות נוגע לחיוב במסים שונים, כאלו החלים על הנכס או החלים על העסקה".

יצוין כי החוק מכיר אף הוא, בדומה ל-IMCOTERMS 2000, ברעיון העברת הסיכון. אולם, עם זאת, כאמור לעיל, החוק אינו כורך בהכרח את העברת הבעלות עם העברת הסיכון, ואפשרי שהעברת הבעלות תיעשה לפני העברת הסיכון. וכך כותב המלומד זמיר: "הנכס שהוא מושא חוזה המכר עלול להיפגע, להתקלקל, להיגנב ולהישמד. הדבר עלול לקרות לפני כריתת החוזה או אחריה, לפני העברת הבעלות או אחריה, אחרי העמדת הממכר לרשות הקונה, במהלך הובלתו על ידי אדם שלישי, לפני או אחרי קבלתו, וכולי. בכל שיטות המשפט ישנה התלבטות בשאלה מי ישא בסיכון של אובדן הממכר או קלקולו, כאמור, ובאיזה שלב תעבור הנשיאה בסיכון מהמוכר לקונה".

ייתכן בהחלט, שבעוד הבעלות טרם עברה לקונה, הסיכון כבר עבר אליו. ייתכן גם מצב הפוך - שהבעלות עברה לקונה, ואילו הסיכון טרם עבר.

דברי ההסבר של מזכירות האמנה, שהם שקולים כמעט לפרשנות הרשמית של האמנה, הוסבר שלאור ריבוי הדעות בשאלת מועד העברת הבעלות, ולאור העובדה, שעבור שיטות משפטיות מסוימות, פרמטרים אחרים שנקבעו באמנה יכולים לספק כאינדיקטורים למועד העברת הבעלות, האמנה נמנעה מלקבוע מסמרות בשאלה זאת.

כפועל יוצא מכך, יש חובה בעסקאות בין-לאומיות לבדוק את שאלת העברת הבעלות על-פי הדין, החל על אותה העסקה. חוק המכר התשכ"ח-1968, שנזכר לעיל, מספק את עמדת הדין הישראלי בעניין זה. ■

האמור לעיל מהווה סקירה כללית, ואינו מהווה חוות דעת משפטית. הכותב הוא עורך דין, העוסק בתחומים הבאים: דיני יבוא ויבוא, הסכמים בין-לאומיים, מסים והיטלים, הובלה ושילוח בין-לאומי. רשימות ומאמרים - פרי עטו של עו"ד גיל נדל ניתן להוריד מאתר האינטרנט: www.nadel-law.co.il

סקירתנו זאת לא תהיה שלמה, אם לא נתייחס לחוק מכר אחר - הלא הוא חוק המכר (מכר טובין בינלאומי), התש"ס-1999, שאימץ את אמנת האו"ם בדבר מכר בין-לאומי של טובין (Convention on International Sale of Goods - CISG) משנת 1980. אמנת האו"ם לעיל נועדה

לשאלת הבעלות יש חשיבות עצומה בכל המקרים של התנגשות זכויות בין נושים שונים, כינוסים, פירוקים, ועוד

מבצעים כל שירותי הגרפיקה, עיצוב פולדרים, קטלוגים, פוסטרים ועוד... שרות מקצועי, מהיר, אמין וייחודי

אנחנו נדליק

כל דבר

שתרצו...

info@kdes.co.il

קיידיז-5 בע"מ, טל: 03-9007918/40 פקס: 03-9007918